

KONGELIG RESOLUSJON

Arbeids- og sosialdepartementet
Statsråd: Torbjørn Røe Isaksen

Ref.nr.:
Saksnr.: 20/1238
Dato: 8. april 2020

Midlertidig forskrift om kompensasjonstytelse til selvstendig næringsdrivende og frilansere som har mistet inntekt som følge av utbrudd av covid-19

1 Saksfremstilling

I denne resolusjonen fremmes midlertidig forskrift om kompensasjonstytelse til selvstendig næringsdrivende og frilansere som har mistet inntekt som følge av utbrudd av covid-19. Forskriften er hjemlet i midlertidig lov om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koronaloven) § 2. Justis- og beredskapsdepartementet har samtykket til at forskriften fremmes.

2 Bakgrunnen for forslaget

Stortinget fattet 16. mars 2020 følgende anmodningsvedtak 395:

"Stortinget ber regjeringen innføre en midlertidig ordning for selvstendig næringsdrivende og frilansere som nå mister hele eller deler av inntektsgrunnlaget sitt som en følge av koronapandemien. Disse får en kompensasjon der dekningsgraden er om lag 80 % av gjennomsnitt av siste tre års inntekt begrenset oppad til 6G. Kompensasjonen dekkes fra og med 17. dag etter at inntektsbortfallet inntraff. Dette er en midlertidig ordning inntil videre. Endringen trer i kraft umiddelbart og utbetalingene skjer så raskt Nav får på plass en teknisk løsning."

For å følge opp vedtaket må det innføres en ny ordning. Ordningen skal gi en viss kompensasjon for inntektsbortfall for selvstendig næringsdrivende og frilansere som har mistet inntekt, og som ikke er ivaretatt gjennom andre ordninger, som sykepenger, omsorgspenger eller dagpenger. For at ytelsen skal kunne innføres raskt, bli mest mulig treffsikker og samtidig være administrativt håndterbar er det ved utforming av ordningen gjort visse tilpasninger i utforming av beregningsgrunnlaget i forhold til Stortingets vedtak.

Ytelsen skal forvaltes av Arbeids- og velferdsetaten, og det er behov for rettslige hjemler for utbetalingen. Det bør også være klare regler for saksbehandlingen. Det er derfor ikke tilstrekkelig med et budsjettvedtak som grunnlag for denne ordningen.

2.1 Bruk av koronaloven

Forskriften anses å supplere folketrygdloven gjennom å regulere en ny ordning som skal forvaltes av arbeids- og velferdsetaten og som anvendes i sammenheng med andre ordninger som er regulert i folketrygdloven. Enkelte av folketrygdlovens saksbehandlingsregler vil også komme til anvendelse. Det er imidlertid ikke hjemmelsgrunnlag i folketrygdloven for å gi forskrift om denne ordningen. Dersom ordningen skal kunne komme på plass raskt nok, er det derfor nødvendig å hjemle den i midlertidig lov om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 mv. (koronaloven) § 2. Det kan vurderes i etterkant å foreslå en endring i folketrygdloven § 25-16, og gjennom det få hjemmel i særlovgivningen for denne ordningen.

Koronalovens formål er å «legge til rette for forsvarlige, effektive og forholdsmessige tiltak som er nødvendige for å begrense forstyrrelsen av sentrale samfunnsfunksjoner som følge av utbruddet av covid-19, og for å avhjelpe negative konsekvenser for befolkningen, næringslivet, offentlig sektor eller samfunnet for øvrig». Ordningen som reguleres i denne forskriften skal avhjelpe negative konsekvenser for selvstendig næringsdrivende og frilansere som ikke kan utøve sitt virke som følge av krav om stengning og andre restriksjoner og smittebegrensende tiltak i forbindelse med utbruddet av covid-19. Ordningen vil gjelde både de som er direkte rammet av krav om stengning og de som rammes indirekte f.eks. av retningslinjer om avstand og begrensnings av samlinger.

Stortinget har bedt om at ordningen kommer på plass raskt. Det er også avgjørende for effekten av tiltaket at målgruppen får kompensasjonen så raskt som mulig, slik at de i minst mulig grad må belaste de kommunale tjenestene i arbeids- og velferdsforvaltningen med søknader om økonomisk sosialhjelp. Arbeids- og velferdsforvaltningen er allerede sterkt presset, og det er lagt vekt på at ordningen er enkel å forvalte, samtidig som det er kontrollmuligheter både i forbindelse med søknadsbehandling og i etterkant. Statens utgifter begrenses gjennom at det settes et tak på 6G til hver person, som dessuten reduseres ved samtidig annen inntekt fra arbeid.

Tiltaket som reguleres i forskriften er nødvendig for å sikre at næringsdrivende og frilansere som ikke kan utøve sin virksomhet som følge av smittebegrensende tiltak opprettholder en viss inntekt i denne perioden. Tiltaket er forsvarlig, da det ikke griper inn i noens rettigheter, men innebærer å gi en økonomisk kompensasjon til personer som ellers ville stått uten, eller med svært reduserte inntekter som følge av forhold de selv ikke kan kontrollere. Tiltaket er effektivt, da det vil sikre at målgruppen raskt får en inntekt, og dermed kan betjene sine løpende kostnader i hverdagen.

2.2 Departementsforeleggelse og høring

Forslaget er forelagt Justis- og beredskapsdepartementet og Finansdepartementet. I forkant av dette ble innholdet i ordningen klarert med partiene på Stortinget.

Som følge av at utbrudd av covid-19 krever rask handling, samt at Stortinget ber om at ordningen som skisseres i det aktuelle anmodningsvedtaket trer i kraft straks, har forslaget til forskrift ikke

vært på alminnelig høring. Det vises til forvaltningsloven § 37 fjerde ledd bokstav a) og utredningsinstruksen punkt 3-3.

3 Innholdet i forskriften

3.1 Virkeområde

Den nye ordningen kompenserer for noe av inntektsbortfallet som selvstendig næringsdrivende og frilansere har som en følge av korona-utbruddet. Det er et vilkår at inntektsbortfallet ikke kan dekkes av andre ordninger som gir ytelser til livsopphold. Dette er direkte regulert i forskriften. Ordningen er knyttet til tap av inntekt for personer, ikke til omsetningssvikt i virksomheter. Den skiller seg også tydelig fra ordninger som skal gi utgiftskompensasjon.

I samsvar med Stortingets vedtak vil ordningen gi målgruppen en inntektskompensasjon på 80 prosent av beregningsgrunnlaget, fratrukket samtidig annen inntekt fra arbeid, fra og med dag 17 etter inntektsbortfall. Skjæringspunktet settes til 12. mars, dvs. den dagen de nasjonale restriksjonene ble innført. Første mulige dag for kompensasjonsstønad blir 30. mars. Den tekniske løsningen for søknader med umiddelbar utbetaling vil være på plass i begynnelsen av mai. Det anses ikke å være behov for en egen forskutteringsordning for perioden mellom inntektsbortfall og utbetaling av kompensasjon. Dette fordi den midlertidige kompensasjonsordningen vil komme på plass om kort tid, samtidig som det vil være ressurskrevende og ta tid å utarbeide en forskutteringsordning. Videre viser bankene velvillighet overfor kunder som er rammet av utbruddet av covid-19, Skatteetaten minner om mulighet for å endre forskuddsskatt og arbeids- og velferdsforvaltningen har publisert en veileder for forenklet saksbehandling av søknad om økonomisk stønad, som gjør at flere vil kunne få slik stønad i en overgangsfase.

3.2. Målgruppe

Selvstendig næringsdrivende og frilansere som hadde aktiv virksomhet før 1. mars 2020, og som har mistet personinntekt som følge av utbrudd av covid-19 kan søke om kompensasjonstønning. Formålet er, opp til et visst nivå, å kompensere for inntektsbortfall som ikke kan kompenseres gjennom andre ordninger.

Mange næringsdrivende og frilansere kombinerer dette med lønnsarbeid. Noen av disse vil fortsatt ha en viss lønnsinntekt selv om de ikke kan drive selvstendig. Andre vil kunne ha rett på sykepenger, omsorgspenger eller dagpenger. Denne ordningen skal ikke kompensere for tap som kan kompenseres gjennom andre ordninger. Samtidig bør ikke alle som kombinerer næringsvirksomhet eller frilans med lønnsarbeid utelukkes fra ordningen. Det foreslås derfor at ytelsen ikke gis til selvstendig næringsdrivende og frilansere som har arbeidsinntekt eller rett til dagpenger, sykepenger eller omsorgspenger etter folketrygdlovens kapittel 4, 8 eller 9 på til sammen 6 G eller høyere.

3.3 Utmåling og utbetaling av ytelsen

Stortingets intensjon er at ordningen skal kompensere for tap av inntekt som en følge av krisen og omfatte personer som er aktive næringsdrivende eller frilansere nå. Ved beregning av

kompensasjonsgrunnlaget for selvstendig næringsdrivende foreslås det derfor at det tas utgangspunkt i pensjonsgivende årsinntekt fra næring fra og med 2017. I tilfeller hvor lignet inntekt ikke er representativ, kan søker oppgi inntekt fra senere år som grunnlag for beregningen. Ved beregning av kompensasjonsgrunnlag for frilansere tas utgangspunkt i den gjennomsnittlige inntekten som frilanseren har hatt i oppdrag og som er rapportert til a-ordningen siste 12 mnd. før mars 2020. For frilansere som har startet opp mellom 1. mars 2019 og 1. mars 2020, legges hele perioden til grunn. Ved å legge opplysninger om nylige inntekter til grunn, vil man kunne få en riktigere størrelse på ytelsen og bedre ivareta intensjonen med Stortingets vedtak. For å forebygge spekulasjon i tiltaket, gis ytelsen ikke til virksomheter som startet opp etter 1. mars 2020, eller som var registrert, men uten inntekter før denne dato.

Det gis en kompensasjon med 80 prosent opp til et tak på 6 G omregnet til årlig beløp, men slik at taket reduseres krone for krone med arbeidsinntekt, dagpenger, omsorgspenger og sykepenger i ytelsesperioden. Inntekter personene har som selvstendig næringsdrivende eller frilanser i stønadsperioden går til fradrag i ytelsen med 80 prosent. På denne måten gis det insentiv til å drive virksomheten i den grad det er mulig også i stønadsperioden.

Ytelsen skal utbetales fra og med dag 17 etter at inntektsbortfallet inntraff. Ytelsen betales per måned og etterskuddsvis. Ytelse for april kan utbetales i mai. Ytelsen kan utbetales for den perioden forskriften gjelder.

Forskriften viser til enkelte av folketrygdlovens saksbehandlingsregler, herunder bestemmelser om kontroll og tilbakekreving etter feilaktig utbetaling. Arbeids- og velferdsetaten får dermed adgang til å kontrollere i etterkant om noen har fått for stor ytelse og dersom det er tilfelle, kreve beløpet tilbake.

3.4 Forholdet til andre ytelser

Ordningen skal bidra til at selvstendig næringsdrivende og frilansere får inntektssikring gjennom en viss kompensasjon for inntektsbortfall som skyldes utbrudd av covid-19, slik at de kan gjenoppta alminnelig inntektsgivende aktivitet når situasjonen tillater det. Dersom det aktuelle inntektstapet utløser rett til en annen ytelse, har man ikke rett til den ytelsen, basert på det samme inntektstapet.

3.5 Ikrafttredelse og varighet

Forskriften trer i kraft dagen etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, med mindre Stortinget innen den tid har meddelt at forskriften skal oppheves. Forskriften er ment å vare så lenge behovet for en kompensasjonsordning for inntektstap som følge av utbruddet av covid-19 er til stede. Forskriften opphører senest når hjemmelsloven slutter å gjelde.

3 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene til forskriftendringer vil medføre økte kostnader på stønadsbudsjettet, samt administrative kostnader til økt saksbehandling og tilrettelegging av fagsystemer. Løsningen for søknad og utbetaling vil bli automatisert, mens kontroll med utbetalinger i ettertid vil bli manuell.

Det er lagt til grunn at om lag 68 000 personer vil motta ytelsen i tre måneder i gjennomsnitt, med en kompensasjonsgrad på 80 pst. I beregningen er samme beregningsgrunnlag som for permitterte dagpengemottakere brukt. Alle disse forutsetningene er svært usikre. Gitt disse forutsetningene anslås ordningen å øke utgiftene med om lag 4 700 mill. kroner i 2020. Dersom det ikke innføres en slik ordning, vil det bli økt press mot andre ordninger og økonomisk sosialhjelp fra kommunene.

Arbeids- og sosialdepartementet

t i l r å r:

Midlertidig forskrift om kompensasjonstytelse til selvstendig næringsdrivende og frilansere som har mistet inntekt som følge av utbrudd av covid-19 fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

Midlertidig forskrift om kompensasjonstytelse for selvstendig næringsdrivende og frilansere som har mistet inntekt som følge av utbrudd av covid-19

Fastsatt ved kgl.res. 8. april 2020 med hjemmel i lov 27. mars 2020 nr. 17 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koraloven) § 2, jf. § 5 andre ledd. Fremmet av Arbeids- og sosialdepartementet.

§ 1 Formål

Forskriften gir bestemmelser om rett til kompensasjonstytelse fra folketrygden for selvstendig næringsdrivende og frilansere som har mistet personinntekt som følge av utbrudd av covid-19.

Dersom det aktuelle inntektstapet utløser rett til andre ytelser til livsopphold, har man ikke rett til kompensasjonstytelse etter denne forskriften, basert på dette inntektstapet.

§ 2 Vilkår for ytelse

Selvstendig næringsdrivende og frilansere med personinntekt fra næring eller oppdrag over 0,75G, i aldersgruppen 18–67 år, som har mistet hele eller deler av denne inntekten som følge av utbrudd av covid-19 kan søke om kompensasjonstytelse etter denne forskriften.

Kompensasjonstytelse ytes ikke til selvstendig næringsdrivende og frilansere som har arbeidsinntekt, inkludert rett til dagpenger, sykepenger eller omsorgspenger etter folketrygdlovens kapittel 4, 8 eller 9 på til sammen 6 G eller høyere.

Det er et vilkår for å motta ytelsen at virksomheten var startet opp og aktiv før 1. mars 2020.

Forskriften får anvendelse også for personer som er medlemmer av folketrygden i henhold til folketrygdloven § 2-3.

§ 3 Utmåling av ytelsen

Til personer som fyller vilkårene i § 2 ytes det kompensasjon med 80 prosent av kompensasjonsgrunnlaget begrenset oppad til 6G.

Kompensasjonsgrunnlaget for selvstendig næringsdrivende beregnes som hovedregel med utgangspunkt i pensjonsgivende årsinntekt fra næring fra og med 2017. I tilfeller hvor lignet inntekt ikke er representativ kan søkeren oppgi inntekt fra senere år.

Kompensasjonsgrunnlaget for frilansere beregnes som hovedregel med utgangspunkt i den gjennomsnittlige inntekten som frilanseren har hatt i oppdrag og som er rapportert til a-ordningen de siste 12 månedene før mars 2020. For frilansere som startet virksomheten mellom 1. mars 2019 og 1. mars 2020, legges hele driftsperioden til grunn.

For selvstendig næringsdrivende og frilansere som har arbeidsinntekt eller rett til dagpenger, sykepenger eller omsorgspenger etter folketrygdlovens kapittel 4, 8 eller 9 trekkes dette fra grensen på 6 G, slik at det ikke gis kompensasjon på et grunnlag større enn differansen mellom 6 G og summen av de nevnte inntektene.

Inntekter som selvstendig næringsdrivende og frilanser i stønadsperioden kommer til fradrag i ytelsen med 80 prosent.

§ 4 Kompensasjonsperiode

Ytelse etter § 3 gis fra og med dag 17 etter dokumentert inntektsbortfall, men ikke tidligere enn fra 30. mars 2020.

§ 5 Behandling av personopplysninger

Arbeids- og velferdsetaten kan behandle personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9, når dette er nødvendig for å behandle saker etter denne forskriften. Personopplysninger kan også brukes med det formålet å gi informasjon om denne kompensasjonsordningen til aktuelle søkere.

§ 6 Opplysninger til bruk ved utredning og produksjon av statistikk

Arbeids- og velferdsetaten skal ha tilgang til opplysningene om kompensasjonsordningen i forbindelse med utredning og produksjon av statistikk på de områdene etaten administrerer, se arbeids og velferdsforvaltningsloven § 4 andre ledd. Folketrygdloven § 21-4 gjelder tilsvarende.

§ 7 Saksbehandling

Saksbehandlingsreglene i folketrygdloven §§ 21-1 til 21-4d, 21-6, 21-7, 21-10 første ledd, 21-11, 21-12 og 22-15 kommer til anvendelse på saker etter denne forskriften.

§ 8 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft én dag etter at Stortinget har fått skriftlig meddelelse om forskriften, med mindre Stortinget innen den tid har meddelt at forskriften skal oppheves.